

Nr 38

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1957/58 under försvarets fonder m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Försvarets fonder

Försvarets fastighetsfond

Arméns delfond

1:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t beträffande kapitalbudgeten (bilaga 25, punkt 2, s. 6 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1957) föreslagit riksdagen att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 900 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att 2 000 000 kronor anvisas för ändamålet för nästa budgetår.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

2:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, s. 7), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

3:o) **Skyddsanordningar vid arméns anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 7 och 8), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skyddsanordningar vid arméns anläggningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

4:o) **Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 8), innehållande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

5:o) **Förråd för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, s. 8 och 9) att till ifrågakarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

1952—1956 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1952/57 anvisat sammanlagt 24 000 000 kronor, varav för innevarande budgetår 4 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för nästa budgetår anvisas 12 000 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Förråd för armén* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

6:o) **Vissa byggnadsarbeten för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, s. 9 och 10) att till ifrågakarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953—1956 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1953/57 anvisat 8 940 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksdagen för budgetåret 1953/54 anvisat 350 000 kronor.

Departementschefen föreslår, att 6 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår för utförande av de mest angelägna arbetena. För tygverkstaden för Stockholms tygstation räknar departementschefen dock icke med några ytterligare medel under budgetåret 1957/58.

Utskottet tillstyrker den äskade medelsanvisningen och hemställer alltså, att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

7:o) **Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8, s. 10—12) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 500 000 kronor.

1947—1956 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1947/57 anvisat sammanlagt 12 410 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 38 000 000 kronor för budgetåren 1957/58—1964/65, hemställer att 6 650 000 kronor anvisas för nästa budgetår för i statsrådsprotokollet närmare angivna byggnadsföretag m. m.

Departementschefen föreslår att 4 500 000 kronor anvisas för nästa budgetår för här ifrågavarande ändamål. Av anslagsmedlen bör 3 400 000 kronor utnyttjas för den första utbyggnadsetappen inom kvarteret Garnisonen, nu kostnadsberäknad till 7 900 000 kronor. Återstoden, 1 100 000 kronor, bör avses för de mest angelägna av övriga objekt.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 500 000 kronor.

8:o) **Utbyggnad av ämbetsbyggnaden å Ladugårdsgärde.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, s. 12 och 13), som avser medelsanvisning för att möjliggöra för byggnadsstyrelsen att fullfölja en utredning rörande ifrågavarande utbyggnad, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utbyggnad av ämbetsbyggnaden å Ladugårdsgärde* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Marinens delfond

9:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, s. 13 och 14), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

10:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, s. 14), innebärande en anslagsminskning av 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

11:o) **Skyddsanordningar vid marinens anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 13, s. 14 och 15), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skyddsanordningar vid marinens anläggningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

12:o) **Anordnande av vissa förråd och garage.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 14, s. 15), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa förråd och garage* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

13:o) **Flyttning av Stockholms örlogsbas.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 15, s. 16 och 17) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 400 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 450 000 kronor och är avsett för de byggnadsarbeten på Berga, som erfordras i samband med utflyttningen av Stockholms örlogsbas till Stockholms södra skärgård.

Fortifikationsförvaltningen framlägger nu i samråd med chefen för marinen ett definitivt förslag beträffande den fortsatta utbyggnaden vid Berga. Den totala kostnaden för att genomföra förslaget beräknas till 19 000 000 kronor. Då 450 000 kronor anvisats för budgetåret 1956/57, återstår ett medelsbehov av 18 550 000 kronor. Byggnadsprogrammet bör enligt fortifikationsförvaltningen och chefen för marinen genomföras under budgetåren 1957/58—1961/62, vilket motsvarar ett årligt medelsbehov av 3 700 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen hemställer att nämnda belopp anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen anser sig icke kunna tillstyrka att mer än 2 400 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Anslagsmedlen föreslås skola användas för de mest angelägna arbetena enligt det framlagda byggnadsprogrammet.

Utskottet finner sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, som innebär en anslagshöjning av 1 950 000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Flyttning av Stockholms örlogsbas* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 400 000 kronor.

14:o) **Vissa byggnadsarbeten för marinen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 16, s. 18 och 19) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953—1956 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1953/57 anvisat sammanlagt 11 800 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 350 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 23 800 000 kronor för budgetåren 1957/58—1964/65, hemställer i enlighet med direktiv av överbefälhavaren att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 100 000 kronor.

Departementschefen anser sig icke kunna tillstyrka högre anslag för nästa budgetår än 900 000 kronor, vilket innebär en höjning av anslaget med 500 000 kronor. Anslagsmedlen föreslås skola användas för de mest angelägna av de av fortifikationsförvaltningen angivna byggnadsföretagen.

Departementschefen har under denna punkt anmält en fråga om byggnadsåtgärder vid marinens docka i Gustavsvik i Högsjö socken.

I skrivelse den 30 juni 1945, nr 520, har riksdagen, i anledning av i ämnet väckta motioner, hemställt att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande det framtida utnyttjandet av Gustavsviks docka, varvid hänsyn borde tagas till önskvärldheten av att åt ortsbefolkningen bereda ökade arbetsmöjligheter. I anledning av riksdagens skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t åt marinförvaltningen att utreda frågan om den fortsatta verksamheten vid dockan. Med skrivelse den 9 oktober 1946 inkom marinförvaltningen med förslag i ämnet. Förslaget har ej kommit till utförande och torde för närvarande sakna aktualitet på grund av den ändrade situationen på arbetsmarknaden.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anför, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

Flygvapnets delfond

15:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 18, s. 20), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

16:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 19, s. 20 och 21), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

17:o) **Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, s. 21), innebärande en anslagshöjning av 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

18:o) **Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21, s. 21—23) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 550 000 kronor.

För ändamål, som avses med förevarande anslag, uppgår den sammanlagda medelsanvisningen till 22 100 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 93 500 000 kronor för budgetåren 1957/58—1964/65, hemställer i enlighet med direktiv av överbefälhavaren att anslaget för nästa budgetår uppföres med 12 150 000 kronor.

Anslagsmedlen avses för i statsrådsprotokollet närmare angivna byggnadsföretag.

Departementschefen framhåller, att det icke är möjligt att tillgodose de för nästa budgetår anmälda investeringsbehoven annat än i begränsad omfattning. Departementschefen föreslår att 4 550 000 kronor anvisas för nästa budgetår för utförande av de mest angelägna arbetena.

Utskottet. Under erinran om att riksdagen under förevarande anslagsrubrik för innevarande budgetår anvisat ett tilläggsanslag av 450 000 kronor tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, vilket innebär en anslagshöjning av 3 550 000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 550 000 kronor.

19:o) **Vissa flygfältsarbeten m. m.** Kungl. Maj:ts har föreslagit riksdagen (punkt 22, s. 23—25) att dels medgiva att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den av departementschefen angivna omfattningen, dels ock till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ollén* (I: 255) och den andra inom andra kammaren av herrar *Boija* och *Wedén* (II: 299), hemställts, att riksdagen utöver i propositionen nr 1, bilaga 25, föreslagna medel måtte för budgetåret 1957/58 bevilja ytterligare 5 000 000 kronor för fortsatt utbyggnad och modernisering av flygbaser.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 299.

1947—1956 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1947/57 anvisat sammanlagt 169 900 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisat 1 250 000 kronor.

Flygförvaltningen har utarbetat en ny flygfältsplan, som grundar sig på en revidering av 1953 års plan. Kostnaderna för den nya planen beräknas totalt till 489 000 000 kronor. Då planen är avsedd att genomföras under en tioårsperiod erfordras investeringar av i runt tal 50 000 000 kronor årligen för budgetåren 1957/58—1966/67. Den nya planen innebär i förhållande till 1953 års flygfältsplan i huvudsak den skillnaden att antalet startbanor, med hänsyn till risken för atomstridsmedel, avsevärt ökas.

I fråga om den nya flygfältsplanen framhåller departementschefen att han i likhet med flygförvaltningen anser det nödvändigt med en fortsatt utbyggnad och modernisering av flygbaserna för att flygplanmaterielen rätt skall kunna utnyttjas. Departementschefen är emellertid icke beredd att taga ställning till omfattningen av flygfältsarbetena på längre sikt.

Departementschefen framhåller nödvändigheten av en fortsatt stark begränsning av investeringsverksamheten och kan därför icke tillstyrka att högre anslag än 20 000 000 kronor avses för flygfältsarbeten m. m. för nästa budgetår, vilket innebär en höjning av anslaget med 2 000 000 kronor. Liksom tidigare bör enligt departementschefen Kungl. Maj:t beredas möjlighet medgiva att flygfältsarbeten får igångsättas för en viss kostnad utöver anslagsbeloppet, förslagsvis för nästa budgetår 4 000 000 kronor.

Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om den närmare fördelningen på olika arbeten av föreslagna anslagsmedel.

Utskottet. Ur försvarssynpunkt äro de anläggningar, om vilka här är fråga, särskilt betydelsefulla. Det hade därför varit önskvärt, om utbyggnaden och moderniseringen av flygbaserna hade kunnat ske i något större omfattning än vad den av Kungl. Maj:t äskade medelsanvisningen medgiver. Med hänsyn emellertid till nödvändigheten av en fortsatt stark begränsning av investeringsverksamheten finner utskottet sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag, vilket dock innebär en höjning av anslaget med 2 miljoner kronor. Härav följer, att utskottet avstyrker det motionsvis gjorda yrkandet.

Utskottet tillstyrker, att Kungl. Maj:t må för nästa budgetår, utöver det äskade anslaget, igångsätta flygfältsarbeten inom en kostnadsram av 4 miljoner kronor.

Aberopande det anförda och under erinran om att innevarande års riksdag å tilläggsstat anvisat 10 miljoner kronor för här ifrågavarande ändamål hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 255 och II: 299,

a) medgiva att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den av departementschefen angivna omfattningen;

b) till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor.

20:o) **Anläggningar för el- och teleustrustning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 23, s. 25—27), innebärande en anslagsminskning av 500 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anläggningar för el- och teleustrustning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Befästningars delfond

21:o) **Anordnande av vissa fartygstunnlar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 25, s. 27 och 28) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

1948—1956 års riksdagar har för ändamålet för budgetåren 1948/57 anvisat sammanlagt 35 500 000 kronor, varav 3 000 000 kronor för budgetåret 1956/57. Av ett äldre anslag har härjämte kunnat disponeras 310 000 kronor. Anslagsmedlen är avsedda för fem olika anläggningar.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att för nästa budgetår anvisas 14 040 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 4 000 000 kronor för fortsatta arbeten på redan beslutade anläggningar.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Anordnande av vissa fartygstunnlar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

22:o) **Berghangarer.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 26, s. 28 och 29) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 9 100 000 kronor.

1949—1956 års riksdagar har för ändamålet för budgetåren 1949/57 anvisat sammanlagt 77 100 000 kronor, varav 7 400 000 kronor för budgetåret 1956/57. Anslagsmedlen avses för berghangarer vid fem flygflottiljer.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att 10 500 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 9 100 000 kronor.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till *Berghangarer* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 9 100 000 kronor.

23:o) **Anordnande av vissa drivmedelsförråd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 27, s. 29 och 30) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 3 400 000 kronor.

1948—1956 års riksdagar har för ändamålet för budgetåren 1948/57 anvisat sammanlagt 43 900 000 kronor, varav 3 500 000 kronor för budget-

året 1956/57. Av äldre anslag har härjämte kunnat utnyttjas 1 063 000 kronor. I anslutning till Kungl. Maj:ts beslut den 16 juli 1954 har från förevarande anslag 2 300 000 kronor överförts till fondmedel under tionde huvudtiteln, sedan en av anläggningarna, för vilken detta belopp avsetts, bestämts skola i fortsättningen utbyggas genom försorg av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Sålunda har för återstående objekt — tolv olika drivmedelsanläggningar jämte komplettering av vissa äldre anläggningar m. m. — kunnat disponeras 42 663 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att för budgetåret 1957/58 anvisas 6 597 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 3 400 000 kronor för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt.

Utskottet. Under erinran om att riksdagen under förevarande anslagsrubrik för innevarande budgetår anvisat ett tilläggsanslag av 1 500 000 kronor tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för nästa budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 3 400 000 kronor.

24:o) **Vissa ammunitionsförråd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 28, s. 31 och 32) att till ifrågakarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 850 000 kronor.

1944, 1947 och 1950—1956 års riksdagar har för ändamålet för budgetåren 1944/45, 1947/48 och 1950/57 anvisat sammanlagt 46 820 000 kronor, varav 4 300 000 kronor för budgetåret 1956/57. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 2 865 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 985 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåren 1954/56. Av ett äldre anslag har vidare kunnat utnyttjas, i avrundat tal, 650 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågakarande ändamål uppgår således till 51 320 000 kronor. Medlen avses för tre större centrala ammunitionsförråd för försvarsgrenarnas gemensamma behov, för personalbostäder vid ett av dessa förråd samt för bergförråd och friliggande förråd för arméns behov.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att för budgetåret 1957/58 anvisas 9 120 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 4 850 000 kronor, att användas för att fortsätta redan beslutade objekt samt för att

påbörja ett nytt centralförråd för ammunition och anordna vissa provisoriska förråd.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 850 000 kronor.

25:o) **Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 29, s. 32 och 33) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1954—1956 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1954/57 anvisat sammanlagt 2 600 000 kronor, varav 600 000 kronor för budgetåret 1956/57. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 410 000 kronor. Anslagsmedlen avses för två bergförråd för ammunition m. m., personalbostäder vid ett annat dylikt förråd samt för friliggande ammunitionsförråd.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att för budgetåret 1957/58 anvisas 5 935 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 2 000 000 kronor, att användas för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt samt för utvidgning av ett befintligt förråd.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

26:o) **Uppställningsplatser för radarstationer.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 30, s. 33 och 34) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

1950—1956 års riksdagar har för ändamålet för budgetåren 1950/57 anvisat sammanlagt 25 450 000 kronor, varav 1 250 000 kronor för budgetåret 1956/57. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 972 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 1 010 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåren 1954/56. Slutligen har av ett äldre anslag kunnat utnyttjas 1 021 000 kronor. De medel som kunnat

disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till 28 453 000 kronor. Härav har 18 967 000 kronor avsetts för marinens och 9 486 000 kronor för flygvapnets anläggningar.

För nästa budgetår äskar fortifikationsförvaltningen 12 000 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 4 000 000 kronor, att användas för fortsatt utbyggnad av radarstationer för marinen och flygvapnet.

Utskottet. Under erinran om att riksdagen under förevarande anslagsrubrik för innevarande budgetår anvisat ett tilläggsanslag av 3 000 000 kronor tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för nästa budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

27:o) Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 31, s. 35 och 36) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

1951—1956 års riksdagar har för ändamålet för budgetåren 1951/57 anvisat sammanlagt 31 500 000 kronor, varav 3 000 000 kronor för budgetåret 1956/57. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksdagen för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 2 064 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 600 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåret 1954/55. Av ett äldre anslag har vidare kunnat utnyttjas 100 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till 34 264 000 kronor. Medlen avses för tolv kustartilleribatterier jämte vissa andra arbeten.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att för nästa budgetår anvisas 17 950 000 kronor.

Departementschefen föreslår att för nästa budgetår anvisas 5 000 000 kronor. Anslagsmedlen bör i första hand användas för att fortsätta redan beslutade objekt. Därjämte förutsättes ett nytt batteri, totalt kostnadsberäknat till 7 500 000 kronor, få påbörjas.

Utskottet. Under erinran om att riksdagen under förevarande anslagsrubrik för innevarande budgetår anvisat ett tilläggsanslag av 2 000 000 kronor tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för nästa budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

28:o) **Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 32, s. 36 och 37) att till ifrågakavande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

1947—1949 och 1951—1956 års riksdagar har för ändamålet för budgetåren 1947/57 anvisat sammanlagt 25 450 000 kronor, varav 2 200 000 kronor för budgetåret 1956/57. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisat 320 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 205 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåret 1954/55. Av ett äldre anslag har vidare kunnat utnyttjas 315 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågakavande ändamål uppgår således till 26 290 000 kronor. Medlen avses för utbyggnad av centraler m. m. för jaktstridslednings- och luftbevakningsorganisationen och fasta radiolänkförbindelser. Utbyggnaden sker i enlighet med en av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1954/55 framlagd plan, vars genomförande enligt prisläget den 1 april 1955 beräknades kosta 51 750 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att för nästa budgetår anvisas 8 400 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 500 000 kronor, att användas för fortsatta arbeten enligt den framlagda utbyggnadsplanen.

Utskottet. Under erinran om att riksdagen under förevarande anslagsrubrik för innevarande budgetår anvisat ett tilläggsanslag av 3 300 000 kronor tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för nästa budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

29:o) **Tygmaterieförråd i berg.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 33, s. 38 och 39) att till ifrågakavande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 500 000 kronor.

1951—1956 års riksdagar har för ändamålet för budgetåren 1950/57 anvisat sammanlagt 25 100 000 kronor, varav 6 600 000 kronor för budgetåret 1956/57. Av äldre anslag har härjämte kunnat utnyttjas 6 040 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgå således till 31 140 000 kronor. Medlen avses för följande anläggningar i berg, nämligen tygmaterieförråd och tygverkstad för Bodens tygstation, tygverkstad för Göteborgs garnison, tygverkstad för Norrlands trängregemente m. fl. förband, tygmaterieförråd för Karlsborgs tygstation, tre centrala tygmaterieförråd, optisk verkstad för Stockholms tygstation samt utrymmen för lagring av torrbatterier.

För nästa budgetår äskar fortifikationsförvaltningen 10 010 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 4 500 000 kronor. Anslagsmedlen förutsättes få användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Tygmaterieförråd i berg* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 500 000 kronor.

30:o) **Bergverkstäder vid flygvapnet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 34, s. 39) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 150 000 kronor.

Anslaget avses för olika byggnadsarbeten inom centrala flygverkstaden i Arboga, centrala flygmaterieförrådet i Arboga och flygverkstaden i Linköping.

Kostnaderna för de byggnadsföretag, som fortifikationsförvaltningen redovisar under förevarande anslagsrubrik, uppgår enligt prisläget den 1 april 1956 till 24 860 000 kronor. För ifrågavarande arbeten har hittills kunnat utnyttjas sammanlagt 6 395 000 kronor, varav 4 800 000 kronor från anslaget Utvidgning av flygverkstad, 1 350 000 kronor från anslaget Övriga befästningsarbeten och 245 000 kronor från ett äldre anslag. För att fullfölja arbetena erfordras sålunda 18 465 000 kronor. Härav äskar fortifikationsförvaltningen 4 405 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen föreslår att 2 150 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Bergverkstäder vid flygvapnet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 150 000 kronor.

31:o) **Fullträffsäkra uppehållsplatser.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 35, s. 40 och 41) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

Anslaget avses för anordnande av fullträffsäkra uppehållsplatser för såväl militära som civila myndigheter.

1951—1956 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1950/57 anvisat sammanlagt 46 800 000 kronor, varav 6 000 000 kronor för budgetåret 1956/57. Utöver dessa anslagsmedel har för samma ändamål kunnat utnyttjas sammanlagt 6 995 000 kronor från anslag under statens allmänna fastighetsfond m. fl. De medel som sålunda kunnat disponeras för ändamål, som avses med anslaget, uppgår till 53 795 000 kronor.

För den fortsatta utbyggnaden under budgetåret 1957/58 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsbehovet till 12 000 000 kronor, varav för försvarets del 4 600 000 kronor, för civilförsvarsstyrelsens del 1 160 000 kronor, för övriga statliga myndigheter vilka avses erhålla utrymmen i de gemensamma uppehållsplatserna 640 000 kronor samt för vissa gemensamma anordningar 5 600 000 kronor.

Departementschefen föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 4 000 000 kronor. Av anslagsbeloppet förutsättes huvuddelen få avses för militära ändamål.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

32:o) **Flyttning av Stockholms örlogsbas.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 36, s. 41—43) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953:200 angående flyttning av Stockholms örlogsbas har riksdagen beslutat att örlogsbasen skall flyttas till Stockholms södra skärgård, varvid örlogsvarvet skall förläggas till Muskö. För vissa förberedelse- och utredningsarbeten har riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i 1954 och 1956 års statsverkspropositioner anvisat 500 000 kronor respektive 200 000 kronor under förevarande anslag.

Vid behandlingen av det i 1956 års statsverksproposition upptagna anslaget till flyttning av Stockholms örlogsbas beslöt statsutskottet (utl. 1956:41) bland annat föreslå riksdagen att, med bifall till två i ämnet väckta motioner, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att för 1957 års riksdag måtte framläggas en definitiv plan för Stockholms örlogsvarvs utflyttning till Muskö, innefattande med planen förenade konsekvenser i kostnadshänseende. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Genom beslut den 1 juni 1956 uppdrog Kungl. Maj:t åt fortifikationsförvaltningen att i samråd med chefen för marinen och marinförvaltningen utarbeta en sådan plan.

Fortifikationsförvaltningen har i skrivelse den 26 september 1956 framlagt en av ämbetsverket i samråd med berörda myndigheter utarbetad plan för utflyttning av örlogsvarvet. Planen ansluter i princip till 1948 års örlogsbasutrednings förslag, enligt vilket huvuddelen av varvet skulle sprängas in i berg på Muskö. Med hänsyn till erfarenheter som vunnits efter 1948 i fråga om utvecklingen av nya anfallsvapen, främst atomstridsmedel, har emellertid beträffande detaljutförandet föreslagits vissa ändringar i jämförelse med det ursprungliga förslaget. Varvets karaktär av krigsreparationsbas har vidare skjutits mer i förgrunden. Kostnaderna för genomförande av förslaget beräknar fortifikationsförvaltningen till sammanlagt 273 miljoner kronor. Ämbetsverket föreslår en utbyggnad av anläggningen i tre etapper under en tidsperiod av sammanlagt femton år. Vid slutförandet av den andra etappen — efter tio år — räknar fortifikationsförvaltningen med att större delen av de av Stockholms örlogsvarv disponerade byggnaderna och områdena i Stockholm icke längre erfordras för marinen. För nästa budgetår hemställer fortifikationsförvaltningen att 15 miljoner kronor anvisas för här ifrågavarande ändamål.

Överbefälhavaren, som anser att de i örlogsbasutredningen angivna riktlinjerna bör omprövas, har med anledning härav uppdragit åt chefen för marinen att i samråd med fortifikationsförvaltningen göra en undersökning beträffande örlogsvarvets utflyttning med sikte dels på en central varvsanläggning byggd för freds- och krigsdrift, dels på möjligheterna att anlägga krigsreparationsplatser fördelade till skilda basområden med anknytning till den nämnda centrala anläggningen. Den nya undersökningen beräknas enligt överbefälhavaren kunna genomföras inom loppet av första kvartalet 1957 och utflyttningen bör sålunda kunna påbörjas under budgetåret 1957/58. Med hänsyn härtill tillstyrker överbefälhavaren att 15 miljoner kronor anvisas för nästa budgetår under förevarande anslag.

Ett projekt av den storleksordning som fortifikationsförvaltningen föreslagit anser departementschefen icke vara genomförbart med nuvarande begränsningar av den statliga investeringsverksamheten. Det är dock angeläget såväl att krigs- och vissa fredsreparationsmöjligheter erhålles som att marinens varvsanläggning i Stockholm snarast avvecklas. Departementschefen finner det därför lämpligt att en utredning efter de av överbefälhavaren angivna riktlinjerna verkställs. Härvid bör alla möjligheter att nedbringa kostnaderna tillvaratagas. Möjligheterna att tillgodose marinens fredstida varvsbehov genom ett överförande av viss del av varvsarbetarna från Stockholms örlogsvarv till marinens övriga nu befintliga anläggningar bör vidare uppmärksammas.

I avvaktan på resultatet av den ifrågavarande utredningen är departementschefen icke nu beredd att tillstyrka att medel anvisas för annat än fortsatta planläggnings- och utredningsarbeten. Departementschefen föreslår att härtill anvisas 200 000 kronor för nästa budgetår.

Utskottet finner i likhet med departementschefen angeläget, såväl att krigs- och vissa fredsreparationsmöjligheter erhållas som att marinens varvsanläggning i Stockholm snarast avvecklas. Utskottet har vid sin prövning av motsvarande anslag föregående år starkt understrukt vikten härav. Då det nu befunnits motiverat att ompröva de av 1948 års örlogsbasutredning angivna riktlinjerna för örlogsvarvets utflyttning, därvid utskottet i likhet med departementschefen förutsätter, att alla möjligheter att nedbringa kostnaderna tillvaratagas, finner utskottet sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts föreliggande förslag att i avvaktan på resultatet av denna omprövning medel för nästa budgetår anvisas endast för fortsatta planlägnings- och utredningsarbeten. Utskottet har icke något att erinra mot det sålunda för ändamålet äskade anslaget.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Flyttning av Stockholms örlogsbas* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

33:o) **Anläggningar för robotvapen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 37, s. 43 och 44) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 650 000 kronor.

De anläggningar, varom här är fråga, utgöres av batterier och förråd för marinens robotvapen samt förråd för flygvapnets robotvapen.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att 1 450 000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1957/58 för detta ändamål.

Departementschefen kan icke tillstyrka att mer än 650 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Anläggningar för robotvapen* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 650 000 kronor.

34:o) **Övriga befästningsarbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 38, s. 44 och 45), innebärande en anslagshöjning av 250 000 kronor, får utskottet, under erinran om att riksdagen under förevarande anslagsrubrik för innevarande budgetår anvisat ett tilläggsanslag av 2 700 000 kronor, hemställa,

att riksdagen må till *Övriga befästningsarbeten* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

FÖRSVARETS FABRIKSFOND

35:o) **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40, s. 45 och 46), innebärande oförändrad medelsanvisning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

36:o) **Försvarets fabriksverks dispositionsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 41, s. 46), innebärande en av stegrade byggnadskostnader föranledd anslagshöjning av 100 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarets fabriksverks dispositionsanslag* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

37:o) **Diverse byggnadsarbeten.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 42, s. 46 och 47) att till ifrågakommande ändamål för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1951—1956 års statsverkspropositioner och proposition 1952: 2 har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1951/57 anvisat sammanlagt 5 170 000 kronor, varav 900 000 kronor för budgetåret 1956/57.

Försvarets fabriksstyrelse äskar 11 660 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen kan icke tillstyrka att anslaget för nästa budgetår uppföres med högre belopp än 1 400 000 kronor. Anslaget förutsättes i första hand få användas för fortsatt utbyggnad av en ammunitionsreservfabrik samt för tillbyggnad av tvättanstalten i Boden.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Diverse byggnadsarbeten* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

38:o) **Värnpliktslånefonden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43, s. 48) får utskottet, under erinran om att anslaget senast varit upptaget på riksstaten för budgetåret 1955/56 och därvid uppförts med ett belopp av 100 000 kronor, hemställa,

att riksdagen må till *Värnpliktslånefonden* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Uppskjutna frågor

39:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedannämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 10: Vissa markförvärv för armén,

punkten 17: Vissa markförvärv för marinen,

punkten 24: Vissa markförvärv för flygvapnet samt

punkten 39: Vissa markförvärv för befästningar;

vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 26 februari 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Ohlon, Gillström, Näsström, Hesselbom, fröken Andersson, herrar Gustaf Andersson, Birger Andersson, Thun, Pålsson, Holmqvist, Sunne, Lodenius, Söderberg och Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Thapper, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Staxäng, fröken Elmén, herrar Rubbestad, Svensson i Alingsås, Gustafsson i Stockholm, Nilsson i Göingegården, Karlsson i Olofström, Nihlfors och Nelander.

Reservationer

1) vid *punkten 19* (Vissa flygfältsarbeten m. m.) av herr *Åkerström*, som ansett att

dels första och andra styckena i utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»Med hänsyn till nödvändigheten av en fortsatt stark begränsning av investeringsverksamheten finner utskottet sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär en höjning av anslaget med 2 miljoner kronor. Härav följer, att utskottet avstyrker det motionsvis gjorda yrkandet.

Utskottet avstyrker, att Kungl. Maj:t må för nästa budgetår, utöver det äskade anslaget, igångsätta flygfältsarbeten inom en kostnadsram av 4 miljoner kronor.»

dels ock utskottets hemställan i nedan angivna delar bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 255 och II: 299,

a) godkänna att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den av utskottet angivna omfattningen;»

2) vid *punkten 32* (Flyttning av Stockholms örlogsbas) av herr *Nihlfors*.